

ČESKÝ JAZYK

9. třída

1.

Ve které z následujících možností se vyskytují obecně české koncovky?

- (A) Před tejdnem jsem dostal basu z bižule.
- (B) Táta uvařil vopravdu dobrej voběd z čerstvý zeleniny.
- (C) Fanyanky byly na koncertě jako urvané ze řetězu.
- (D) Na jarmarku prodávali valašské frgály.

2.

Která z následujících možností obsahuje mluvnickou nebo pravopisnou **chybu**?

- (A) Vrátil mně detektivku, kterou si ode mě půjčil.
- (B) Byl jsem rád, že šlo o nedorozumění a že je bratr nevinen.
- (C) Zapomněl mi sdělit některé mně se týkající informace.
- (D) Nejrozumněji se chovají ti lidé, kteří jedí střídmě.

3.

Která z následujících skupin slov obsahuje pravopisnou **chybu**?

- (A) České vysoké učení technické, obec Nová Ves nad Nisou, moře Jaderské
- (B) Karlovy Vary, Masarykova střední škola chemická v Praze, ulice K Viaduktu
- (C) Staroměstské náměstí, Obecní úřad v Jehnědí, Národní muzeum
- (D) hotel U Tří medvědů, Spojené státy Americké, Kanárské ostrovy

4.

Která z následujících možností je napsána mluvnicky a pravopisně správně?

- (A) Oblíbený zpěvák nás hodně zklamal, na koncertech vždy podává výtečné výkony, ale dnes ho kritika právem strhala.
- (B) I když nepřátelé letadlo stíhali bez přestání, náhle se ztratilo v oblacích nad výsostnými vodami Británie.
- (C) Mladší sestra se Markovi pochlubila s jazykolami, které se naučila z paměti ve školce.
- (D) Po vytrvalých deštích se hladiny řek začaly velmi rychle zvedat a schylovalo se k záplavám.

5.

Dlouhá léta se trápila se svýma, věčně nemocnýma

Které z následujících slov je nutno doplnit na vynechané místo v uvedené větě, aby byla napsána mluvnicky a pravopisně správně?

- (A) ledvinama
- (B) klouby
- (C) očima
- (D) kolenama

6.

Ve které z následujících možností jsou všechna slova cizího původu použita v mluvnicky správném tvaru?

- (A) Vaše fotografie upravíme a vytvoříme vám albumy dle přání.
- (B) Z fyziky víme, že ve vakuu je rychlost světla i zvuku konstantní.
- (C) Máte právo se odvolat do 30 dnů od datumu doručení tohoto rozhodnutí.
- (D) Sofoklesovy verše si brzy oblíbil celý Řím, recitovali je senátoři i chudí plebejci.

7.

Která z následujících možností obsahuje mluvnickou nebo pravopisnou chybu?

- (A) Zpívali písně o černoších a jejich těžké práci na bavlníkových plantážích.
- (B) Buď tak laskav a neobtěžuj mne ani ostatní stále týmiž hloupostmi.
- (C) Uzený losos na podávaných chlebičkách vypadal opravdu lákavě.
- (D) Plísně a rzi často napadají obilí a různé druhy trav.

8.

Ve kterém z následujících slov nikdy **nedochází** při jeho skloňování k hláskové změně v kmeni slova (příklady hláskové změny: *sůl – soli, noha – noze*)?

- (A) provaz
- (B) kniha
- (C) břicho
- (D) pták

9.

Od počátku *bylo jasné*, že se nám nepodaří úkol splnit, *nebudeme-li spolupracovat*.

Ke kterému z následujících typů přísudků patří přísudek *bylo jasné* v první větě uvedeného souvětí?

- (A) přísudek jmenný beze spony
- (B) přísudek jmenný se sponou
- (C) přísudek slovesný jednoduchý
- (D) přísudek slovesný složený

10.

Nejlepší český kanoista během předolympijské přípravy poctivě trénuje, aby se co nejlépe umístil, a protože se přizpůsobuje rytmu nadcházejícího závodu, vstává v šest hodin, dvě hodiny intenzivně posiluje, denně také absolvuje několik sjezdů.

Ve které z následujících možností je správně schematicky vyjádřena stavba uvedeného souvětí?

- (A) 1H, 2V, 3V, 4V, 5V, 6V.
- (B) 1H, 2Va, 3V, 4H, 5H, 2Vb.
- (C) 1H, 2V, 3H, 4V, 5V, 6V.
- (D) 1H, 2V, 3V, 4H, 5H, 6H.

TEXT K ÚLOHÁM 11 AŽ 17

Břetislav Hodek: Případ dávno mrtvých kanonýrů (úryvek)

Vrátila se z kuchyně s lahví v ruce. „Je ještě od dědy Ranzenhofेरु. Tak nám je laskavě nalijte.“ Než měl čas splnit tuto krásnou mužskou povinnost, přinesla Zita dva voňavé talíře. „Dobrou chuť.“

Tak a teď nezávazný společenský hovor, Honzo, říkal si podporučík, už předem ses rozhodl, že ji budeš vyslyšet až po večeři při sklence vína.

„Nechcete si sundat sako?“ zeptala se Zita. „Je tu dost teplo.“

Poděkoval a poslechl.

„Tak se ptejte, pane Svobodo, ať mám to nejhorší za sebou.“ Rekla to zpola vážně, zpola _____.

Ale no tak, čas a způsob výslechu si přece neurčuje svědek!

„Jak je to kuře udělané? Moc mi chutná.“

Zita zvedla udiveně obočí. „Netušila jsem, že jste za mnou přijel proto, abyste zjistil recept. Ale prosím, když chcete: porci kuřete potřete česnekem se solí, obalíte v hladké mouce, do které přidáte pepř a sladkou papriku, zprudka opražíte a pak dodusíte.“ Když viděla Svobodův zaujatý pohled, upřesnila recept. „Můžete to dělat na oleji, ale nejlepší je čisté máslo.“ Dívala se, jak bude Svoboda reagovat.

Nereagoval nijak, poděkoval a věnoval se zdánlivě jídlu.

11.

Které z následujících tvrzení o postavách uvedeného textu je nejspíše pravdivé?

- (A) Pan Svoboda přijel za Zitou, aby zjistil recept.
- (B) Zita patří ve vyšetřované kauze mezi hlavní podezřelé.
- (C) Pan Svoboda se jmenuje Jan a má hodnost podporučíka.
- (D) Pan Svoboda si potrpí na vybrané chování a chodí zásadně v saku.

12.

Kterou z následujících možností je nutno doplnit na vynechané místo v uvedeném textu, aby sdělení bylo smysluplné?

- (A) tiše
- (B) jistě
- (C) rozmarně
- (D) promyšleně

13.

Která z následujících částí uvedeného textu je součástí vnitřního monologu (kde postava hovoří sama k sobě)?

- (A) Tak se ptejte, pane Svobodo
- (B) jak bude Svoboda reagovat
- (C) Netušila jsem
- (D) Ale no tak

14.

Metonymie je přenesené pojmenování na základě věcné souvislosti. Mezi pojmenováním a pojmenovávaným jevem neexistuje tedy podobnost, ale souvislost natolik pevná a typická, že adresát jednoznačně chápe, co je metonymickým přejmenováním míněno.

Např. věta *Vypil celou sklenici* je metonymickým přejmenováním věty *Vypil celý obsah sklenice*.

Které z následujících vyjádření z uvedeného textu obsahuje metonymii?

- (A) s lahví v ruce
- (B) porci kuřete
- (C) způsob výslechu
- (D) voňavé talíře

15.

Když viděla Svobodův zaujatý pohled, upřesnila recept.

Kterým z následujících slov lze nahradit slovo *zaujatý*, aby podtržené spojení v uvedeném souvětí z úvodního textu získalo **opačný** význam?

- (A) nestranný
- (B) nechápavý
- (C) lhostejný
- (D) nudný

16.

Tak a teď nezávazný společenský hovor, Honzo, říkal si podporučík, už předem ses rozhodl, že ji budeš vyslyšet až po večeři při sklence vína.

Ve které z následujících možností je uvedená část úvodního textu mluvnicky a pravopisně správně zaznamenána jako přímá řeč a uvozovací věta?

- (A) „Tak a teď nezávazný společenský hovor, Honzo,“ říkal si podporučík, „už předem ses rozhodl, že ji budeš vyslyšet až po večeři při sklence vína.“
- (B) „Tak a teď nezávazný společenský hovor, Honzo“, říkal si podporučík, „už předem ses rozhodl, že ji budeš vyslyšet až po večeři při sklence vína.“
- (C) Podporučík si říkal: „tak a teď nezávazný společenský hovor, Honzo, už předem ses rozhodl, že ji budeš vyslyšet až po večeři při sklence vína.“
- (D) „Tak a teď nezávazný společenský hovor, Honzo,“ říkal si podporučík „už předem ses rozhodl, že ji budeš vyslyšet až večer při sklence vína.“

17.

Dívala se, jak bude Svoboda reagovat.

Ve kterém z následujících souvětí **není** vedlejší věta stejného druhu jako v uvedeném souvětí z úvodního textu?

- (A) Divili se, jak je to možné.
- (B) Zeptal se, jak se to vůbec stalo.
- (C) Nebylo jasné, jak to dopadne.
- (D) Přemýšlela, jak mu rychle odpoví.

TEXT K ÚLOHÁM 18 AŽ 21

Jen málokteré historické události jsou tak dobře známé jako milostný románek Marka Antonia, římského triumvira, a krásné a nadané egyptské královny Kleopatry VII. Jeho vztah s Kleopatrou pravděpodobně nebyl bez politických pohnutek, neboť udržováním dobrých vztahů s Egyptem, jehož bohatství bylo příslovečné, mohl Řím jedinečně získat. Nakonec ho však tento vztah přivedl až ke konfliktu s prohnaným a cílevědomým švagrem Oktaviánem. Konečným řešením této záležitosti byla bitva u Aktia roku 31 př. Kr.; o rok později vkročil Oktaviánus, který si roku 27 před Kristem změnil jméno na Augustus, poprvé a naposledy do Egypta. Egypt, země faraonů a jejich helénistických následníků Ptolemaiovců, byl nyní součástí Římské říše.

Egypt byl izolovanou zemí – exotickou a vzdálenou částí říše, možná **bizarnější** než všechny ostatní provincie. Tady vzkvétala faraonská kultura a návštěvník římského Egypta se zde musel octnout v jiném čase, neboť všechno, co zde viděl a slyšel, i všechny zvyky římského Egypta měly mnohem více společného s faraonskou civilizací než se soudobým Římem. Chrámy byly stále stavěny v tradičním slohu. Nadále se používalo hieroglyfické písmo a obyčejní lidé hovořili egyptsky, i když společným jazykem byla řečtina.

18.

Na kterou z následujících otázek **nelze** nalézt v uvedeném textu odpověď?

- (A) Jakým jazykem se Římané s Egyptany dorozumívali?
- (B) Co ukončilo spor Marka Antonia s Oktaviánem?
- (C) Miloval Marcus Antonius Kleopatru VII.?
- (D) Měla římská kultura na Egypt velký vliv?

19.

Které z následujících slov se svým významem nejvíce blíží slovu *bizarní* z uvedeného textu?

- (A) samostatný
- (B) neobvyklý
- (C) jedinečný
- (D) vzdálený

20.

Jen málokteré historické události jsou tak dobře známé jako milostný románek Marka Antonia, římského triumvira, a krásné a nadané egyptské královny Kleopatry VII.

Který z následujících větných celků z úvodního textu obsahuje stejný druh větného členu, jakým je spojení *římského triumvira* v uvedené větě?

- (A) Jeho vztah s Kleopatrou pravděpodobně nebyl bez politických pohnutek, neboť udržováním dobrých vztahů s Egyptem, jehož bohatství bylo příslovečné, mohl Řím jedinečně získat.
- (B) Konečným řešením této záležitosti byla bitva u Aktia roku 31 př. Kr.; o rok později vkročil Oktaviánus, který si roku 27 před Kristem změnil jméno na Augustus, poprvé a naposledy do Egypta.
- (C) Egypt, země faraonů a jejich helénistických následníků Ptolemaiovců, byl nyní součástí Římské říše.
- (D) Nadále se používalo hieroglyfické písmo a obyčejní lidé hovořili egyptsky, i když společným jazykem byla řečtina.

21.

Které z následujících slov z uvedeného textu má stejný počet hlásek a písmen?

- (A) Oktaviánus
- (B) exotickou
- (C) provincie
- (D) faraonů

TEXT K ÚLOHÁM 22 AŽ 25

Jiří Wolker: Píseň sněhové vločky

Padám, padám
z nebeských výší,
radostným letem

Bílé mám čelo,
bílé mám dlaně,
nejčistší krásy
jsem nabrala na ně.

Prostorem tichých,
zářících květů
pozdravy nesu
vzdálených světů.

Pohádky křehké,
zasněně báje,
přináším v duši
od prahu ráje.

Na zemi černé
– jak všechno, co svato –
roztávám zvolna
v špinavé bláto.

22.

Kterou z následujících možností je nutno doplnit na vynechané místo v uvedené básni, aby bylo zachováno rýmové schéma?

- (A) bílé mám saně
- (B) k veselým dětem
- (C) neznámou říší
- (D) podivným světem

23.

Které z následujících tvrzení o uvedeném textu je pravdivé?

- (A) Mluvčím v básni je sněhová vločka.
- (B) Báseň je psána sdruženým rýmem.
- (C) Je to báseň v próze a popisuje cestu vločky.
- (D) V básni se objevují komické prvky.

24.

Většinou je přívlástek shodný umístěn před podstatným jménem, které rozvíjí, ve výjimečných případech stojí přívlástek shodný až za rozvíjeným podstatným jménem, odborně se tento jev nazývá postpozice.

Ve které z následujících slok úvodního textu se nachází přívlástek shodný v postpozici?

- (A) ve druhé
- (B) ve třetí
- (C) ve čtvrté
- (D) Přívlástek shodný v postpozici se v úvodním textu nevyskytuje.

25.

Které z následujících sloves z uvedeného textu označuje dokončený děj?

- (A) nabrala
- (B) padám
- (C) přináším
- (D) roztávám

TEXT K ÚLOHÁM 26 A 27

Mandlové trubičky

Vezmi čtvrt libry tlučeného cukru na mísu, dej k němu čtvrt libry pěkné mouky, čtvrt libry strouhaných oloupaných mandlí, trochu tlučené skořice, trochu pokrájené citronové kůry, dobře to promíchej, pak utři čtvrt libry nového másla a toto všecko do něho dej, vraz pak osm celých vajec po sobě do toho, každé dobře zamíchej, pak ještě všecko hodně promíchej a peč. Forma při pečení nesmí se máslem potírat; když jsou pečeny, zrovna z formy musejí se na hezky tlusté kulaté dřívko vinout, sic by se polámaly. Musejí se schovat do suchého místa, sic hned zvlhnou; na ten pád se musejí zase, dříve než se na stůl dají, chvílenku do teplé trouby aneb na kamna s mísou postavit, by zase zkůřly. Při zavinování se již ani máslem nemažou, aniž cukrem sypají.

26.

Které z následujících tvrzení přímo vyplývá z uvedeného textu?

- (A) Mouka se používá hladká a je jí potřeba stejné množství jako cukru.
- (B) Pokud se pečivo sroluje ihned po vyjmutí z trouby, poškodí se.
- (C) Máslo je potřeba použít v několika fázích přípravy pečiva.
- (D) Žloutek od bílku není potřeba oddělovat.

27.

Na kterou z následujících otázek lze odpovědět na základě uvedeného textu?

- (A) Napsal tento text muž, nebo žena?
- (B) Obsahuje text archaické či knižní výrazy?
- (C) Pochází text z časopisu o vaření?
- (D) Je text určen pro profesionální kuchaře?

TEXT K ÚLOHÁM 28 AŽ 35

Sčítání podmořského života přineslo tisíce nových druhů zvířat

Washington – Po deseti letech skončil rozsáhlý projekt sčítání podmořského života. Tři tisíce vědců objevilo během své práce tisíce nových druhů. Mezi ně patří třeba svítilní ryby, krabi s chlupatými klepety, obří chobotnice nebo druh garnáta, který měl vyhynout už v období druhohor. Hlavním cílem projektu ale bylo zjistit, jak podmořský ekosystém ovlivňují klimatické změny nebo ekologické katastrofy.

„Život v oceánu je všude. Kamkoliv jsme se podívali, tam jsme objevili neuvěřitelnou hojnost a pestrost živočišných druhů. Vůbec poprvé jsme zkoumali, jaký vliv mají globální procesy, ke kterým v současnosti dochází a jestli můžeme udělat něco, jak těm přirozeným a rozmanitým společenstvím pomoci, aby přežily i v budoucnu,“ řekl přírodovědec Ian Poiner.

Vědci prozkoumali nejruznější kouty oceánu, od ledových arktických vod po podmořské vulkány. Zajímaly je všechny druhy živočichů větší než mikroby – od červů po velryby. Z původního čísla 230 tisíců známých oceánských druhů se dopracovali na současných 250 tisíc. [...]

Podle nejdůležitějších odhadů čeká v oceánu na objevení možná dalších 750 tisíc živočišných druhů. Největší mezery mají vědci v odlehlých vodách Arktidy, Antarktidy nebo východního Pacifiku. Na podrobnější průzkum čekají i největší oceánské hlubiny.

28.

Na kterou z následujících otázek nalezneme odpověď v uvedeném textu?

- (A) Ve kterých všech mořích a oceánech probíhal výzkum?
- (B) Kdy se uskuteční další sčítání podmořského života?
- (C) Jak se k sobě chovají jednotlivé druhy podmořských živočichů?
- (D) Jak dlouho trval výzkum zaměřený na sčítání podmořských živočišných druhů?

29.

Které z následujících tvrzení přímo vyplývá z uvedeného textu?

- (A) Ačkoli to nebylo prioritou výzkumu, vědci našli mnoho nových živočišných druhů.
- (B) Do projektu se zapojili vědci z celého světa.
- (C) Vědcům se povedlo identifikovat na dvacet tisíc nových druhů živočichů a rostlin.
- (D) Výzkum nebyl prováděn ve vodách Arktidy a Antarktidy.

30.

O kterém z následujících témat se zmiňuje Ian Poiner ve své promluvě zaznamenané v uvedeném textu?

- (A) o předmětu provedeného podmořského průzkumu
- (B) o metodě používané při sčítání živočichů
- (C) o náplni profese podmořského biologa
- (D) o objevení nových druhů podmořských živočichů

31.

Které z následujících tvrzení o uvedeném textu **není** pravdivé?

- (A) Cílem textu je informovat čtenáře.
- (B) Text je psán spisovným jazykem.
- (C) Text obsahuje citově zabarvená slova.
- (D) V textu se vyskytují odborné termíny.

32.

Vůbec poprvé jsme zkoumali, jaký vliv mají globální procesy, ke kterým v současnosti dochází a jestli můžeme udělat něco, jak těm přirozeným a rozmanitým společenstvím pomoci, aby přežily i v budoucnu ...

Ve které z následujících možností jsou vypsány všechny mluvnické nebo pravopisné jevy, v nichž se objevuje **chyba** v uvedené části úvodního textu?

- (A) interpunkce, předpona *s/z*
- (B) interpunkce, shoda přísudku s podmětem
- (C) předpona *s/z*, tvar podstatného jména
- (D) předpona *s/z*, tvar přídavného jména

33.

Ve které z následujících možností je číslovka 750 z uvedeného textu zapsána slovy mluvnicky a pravopisně správně?

- (A) sedmset padesát
- (B) sedm set padesát
- (C) sedm sto padesát
- (D) sedum set padesát

34.

Vědci prozkoumali nejruznější kouty oceánu, od ledových arktických vod po podmořské vulkány.

Které z následujících tvrzení o přídavných jménech v uvedené větě z úvodního textu je pravdivé?

- (A) Některá z přídavných jmen jsou odvozená od podstatných jmen.
- (B) Ve větě se vyskytují přídavná jména ve všech třech stupních.
- (C) Alespoň jedno z přídavných jmen je nesklonné.
- (D) Ve větě převládají přídavná jména měkká.

35.

Po deseti letech skončil rozsáhlý projekt sčítání podmořského života.

Kterým větným členem je slovo *sčítání* v uvedené větě z úvodního textu?

- (A) podmětem
- (B) předmětem
- (C) přísudkem
- (D) přívlastkem

TEXT K ÚLOHÁM 36 A 37

PRANOSTIKA Meteorologické přísloví, tj. větou popsaná souvislost mezi roční dobou, zpravidla vázanou na svátky, typem počasí a (doporučovanou) venkovskou polní a jinou práci, činností ap.: Na Nový rok o slepičí krok, V máji nemá pastýřovi oschnout hůl, Svatý Martin přijel na bílém koni. Platnost řady p. je sporná, popř. časově posunutá, zvláště vzhledem ke změněným klimatickým podmínkám; řada z nich už vyšla z úzu.

36.

Na základě uvedeného textu rozhodněte, která z následujících možností **není** pranostika:

- (A) Divoké husy na odletu – konec babímu létu.
- (B) Na svatého Antonína broušení kos započíná.
- (C) Sedávej, panenke, v koutě, budeš-li hodná, najdou tě.
- (D) Když je v srpnu ráno hodně rosy, mají z toho radost vosy.

37.

Které z následujících tvrzení přímo vyplývá z uvedeného textu?

- (A) Mnohé pranostiky se v současné češtině již neuvádějí.
- (B) Z pranostik lze čerpat informace o někdejších životech na vesnici.
- (C) Hodně pranostik už neplatí, protože se život na venkově změnil.
- (D) Podle pranostik se řídil život na venkově a průběh polních prací.

38.

Která z následujících vlastností je charakteristická pro administrativní styl?

- (A) obšírnost
- (B) věcnost
- (C) výkladovost
- (D) nápaditost

39.

Císař Karel IV. o sobě napsal knihu s názvem *Vita Caroli*, česky překládáno jako *Život Karlov*.

Která z následujících možností nejpřesněji označuje příslušný literární žánr, k němuž lze nejspíše přiřadit knihu zmíněnou v uvedené větě?

- (A) biografie
- (B) bibliografie
- (C) historiografie
- (D) autobiografie

40.

Čupera už nikdy nepil. Když po křtinách hodovali v hospodě, nějací hlupáci před něho postavili panáka kořalky, aby se prý také napil. „Až opadá listí z dubu,“ odpověděl Čupera. Tak se to v tom kraji vžilo. To pořekadlo. Nikoliv nepítí.

Které z následujících pořekadel má stejný význam jako pořekadlo *Až opadá listí z dubu* z uvedeného textu?

- (A) Na svatého Dyndy
- (B) Jednou za uherský rok
- (C) Dočkej času jako husa klasu
- (D) Trpělivost přináší růže

Zdroje použitých textů

Text k úlohám 11 až 17: Břetislav Hodek. *Případ dávno mrtvých kanonýrů*. Z knihy Jaroslava Jiskrová. *Kuchařské recepty vypsané z krásné literatury*. Praha: Odeon, 1989, s. 90–91.

Text k úloze 14: Štěpán Vlašín. *Slovník literární teorie*. Praha: Čes. spisovatel 1984, s. 227–228. Upraveno.

Text k úlohám 18 až 21: Ian Shaw. *Dějiny starověkého Egypta*. Přeložila Daniela Feltová. 1. vydání v českém jazyce. Praha: Jiří Buchal – BB art, 2003.

Text k úlohám 22 až 25: Petr Šrámek (editor): *Nebe – peklo – ráj*. 1. vydání. Praha: Albatros, 2009, s. 123.

Text k úlohám 26 a 27: Magdalena Dobromila Rettigová. *Domácí kuchařka*. 1. vydání. Praha: Odeon, 1986, s. 203.

Text k úlohám 28 až 35: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/veda-a-technika/103771-scitani-podmorskeho-zivota-prineslo-tisice-novych-druhu-zvirat/>. Cit. 24. 8. 2013.

Text k úlohám 36 a 37: *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002, s. 332. Upraveno.

Text k úloze 40: Jan Werich. *Až opadá listí z dubu* in J. Werich. *Fimfárum*, Antheneum, s. 5: Upraveno.